

Kizwalter, Tomasz

"Szkice z historii socjologii polskiej",
praca zbiorowa pod red. Kazimierza Z.
Sowy, Warszawa 1983 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 75/4, 834

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Szkice z historii socjologii polskiej, praca zbiorowa pod redakcją Kazimierza Z. Sowy, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1983, s. 428.

Związki socjologii polskiej z tradycją narodową, aktywność myśli socjologicznej wobec problemów nurtujących naród — oto punkt wyjścia rozważań przedstawianych w pracy napisanej przez uczniów i współpracowników prof. Pawła Rybickiego i zadedykowanej mu z okazji jubileuszu.

Autorzy stwierdzają, że polska socjologia akademicka — późno, ale za to silnie zinstytucjonalizowana, kierująca się ku problematyce uniwersalnej i wyraźnie ograniczająca swoje pole badań — niewiele ma cech tzw. szkoły narodowej. Kwestie szczególnie istotne dla społeczeństwa polskiego — problem narodu, tożsamości kulturowej oraz integralności i suwerenności politycznej — podejmowali natomiast niejednokrotnie przedstawiciele innych dyscyplin; w ten sposób rodzima myśl socjologiczna tworzyła się w znacznej mierze poza formalnymi granicami socjologii jako dyscypliny naukowej. Nie-akademickość oraz pozainstytucjonalny sposób powstawania tego bogatego przecież dorobku (od Józefa Supińskiego poczynając) odbiły się nader niekorzystnie na jego współczesnej znajomości. Nasi socjologowie chętniej sięgają do wzorów socjologii światowej, z polskiej zaś biorą to, co w istocie należy do nurtu światowego.

Celem omawianej pracy jest przynajmniej szkicowe przedstawienie sylwetek uczonych godnych, zdaniem autorów, uwagi, a zarazem najczęściej zapomnianych. Część pierwsza, poprzedzona tekstem omawiającym osiągnięcia naukowe P. Rybickiego i krótkim wprowadzeniem w tematykę całego zbioru, poświęcona została socjologom o orientacji pozytywistycznej (Józefowi Supińskiemu, Zygmuntowi Herzyngowi, Leonowi Winiarskiemu, Erazmowi Majewskiemu, Bronisławowi Wróblewskiemu). W części drugiej prezentowani są przeciwnicy podejścia pozytywistycznego (Feliks Koneczny, Jan Karol Kochanowski-Korwin, Feliks Miynarski, Władysław Grabski, Józef Chałasiński — ten ostatni jest chyba jedynym znanym szerzej obecnie spośród bohaterów tomu). Część trzecia omawia dorobek inicjatorów różnego rodzaju badań szczegółowych (ks. Aleksander Wóycicki, Zofia Daszyńska-Golińska, Stanisław Rychliński, Władysław Okiński, Zygmunt Mysłakowski, ks. Franciszek Mirek). Kończą pracę streszczenia angielskie, francuskie i włoskie.

Pomijając już inne jej atuty, przyznać trzeba, że świeżość tematu przysparza pracy wiele wartości. Jednocześnie jednak wypada się zastanowić, czy zapomnienie niektórych z omawianych postaci nie było stanem naturalnym. W części przypadków interesujący dla współczesnego odbiorcy może być w największym stopniu oryginalny sposób schodzenia na manowce. Wszystko to znakomite świadectwa swojego czasu, rzadko kiedy jednak część trwałego dorobku myśli polskiej.

T. K.

Ekkehart P. Guth, *Der Loyalitätskonflikt des deutschen Offizierskorps in der Revolution 1918—20*, „Europäische Hochschulschriften”. Reihe III — „Geschichte und ihre Hilfswissenschaften”, Peter Lang, Frankfurt am Main—Bern—New York 1983, s. 256.

W rozważaniach nad rewolucją 1918 roku w Niemczech zwraca się zazwyczaj uwagę na postawy i podziały ugrupowań rewolucyjnych. Znacznie rzadziej analizuje się koncepcje i wewnętrzne granice, które dzieliły obóz kontrewolucji. Jedną z jego głównych części, oddziaływującą później stale na sytuację polityczną w Republice Weimarskiej, był korpus oficerski. Ekkehart P. Guth, historyk i oficer Bundeswehry, przedstawia reakcje i działania oficerów w najbardziej konflikto-